

Nr 30

Utlåtande i anledning av motioner om skyldighet för kommun att ombesörja renhållning av gångbana.

I de likalydande motionerna I:841 av herr *Karl Pettersson* och II: 984 av herr *Hovhammar* hemställs »att riksdagen måtte besluta att 2 § i lagen den 14 december 1956 om skyldighet att renhålla gata m. m. skall upphöra att gälla».

Motionerna har remissbehandlats.

Gällande rätt

Enligt 1 § *lagen* (1956: 619) om skyldighet att renhålla gata m. m. åvilar i stad inom område, för vilket stadsplan har fastställts, ansvaret för renhållning av gata, torg, park och annan sådan allmän plats samt allmän väg staden. Detsamma gäller beträffande snöröjning jämte undanskaffande av snö och is ävensom sandning eller annan åtgärd till motverkande av halka, i den mån ej åtgärder ankommer på kronan som väghållare. Enligt 4 § skall motsvarande regler tillämpas för köping och annat samhälle, där bestämmelserna för stad enligt byggnadslagen skall tillämpas.

Enligt 2 § kan undantag göras från denna princip om kommunens ansvar för renhållningen. Undantaget gäller gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten. Beträffande sådan mark — inom stadsplanlagt område — kan fastighetsägarna av stadsfullmäktige eller motsvarande organ åläggas att i stället fullgöra renhållningsskyldigheten. I vissa fall skall beslutet underställas Konungens prövning, nämligen då på fastighetsägare läggs skyldighet som tidigare inte ålegat honom. Möjligheten att ålägga fastighetsägarna gångbanerenhållningen har utnyttjats av det helt övervägande antalet städer, köpingar och andra samhällen, där gaturenhållningens bestämmelser är tillämpliga.

Beträffande kronans väghållningsskyldighet, vartill 1 § hänvisar, må här omnämnas följande.

Enligt huvudregeln i 11 § *lagen* (1943: 431) om allmänna vägar är på landet kronan och inom stads område staden väghållare. Befinnes stad eller vissa samhällen sakna förutsättningar att handha väghållningen, må Konungen förordna att kronan skall vara väghållare i staden eller samhället.

Kronan sålunda åliggande gatuhållningsskyldighet innefattar gatas iord-

ningsställande och upplåtande till allmänt begagnande samt underhåll. Enligt 5 § omfattar underhållet vintertid bl. a. arbete för att hålla vägbanan till erforderlig bredd fri från hinder av snö och is, så ock sandningar.

I *kungl. brev* (1943:799) till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har lämnats vissa kompletterande anvisningar om kronans skyldighet till vinterunderhåll. Där uttalas bl. a. att underhållet ej omfattar bortskaffande av snövallar, som uppkommit genom plogning, såvida icke sådant är nödvändigt för att bereda trafiken framkomstmöjligheter, ej heller uppröjning av infarter till tomter eller till enskilda utfartsvägar.

Jämlikt 9 § *förordningen* (1960:374) om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadslänkande samhällen utgår statsbidrag till städer och stadslänkande samhällen, som själva är väghållare, med 95 % av det belopp, vartill kostnaderna för underhållet av de allmänna vägarna och de för allmänna samfärdseln nödiga gatorna beräknas skäligen böra uppgå.

1956 års lagstiftning

1956 års lag angående skyldighet att renhålla gata m. m. grundades liksom bl. a. de samtidigt utfärdade allmänna ordningsstadgan och lagen om allmänna sammankomster på förslag i ett betänkande (SOU 1954:37) av särskilda år 1949 tillkallade sakkunniga — i det följande benämnda utredningen.

Vid tiden för den nämnda lagstiftningens tillkomst var huvudregeln i fråga om renhållningsskyldighet beträffande gata och annan allmän plats i städerna att denna skyldighet i princip ålåg fastighetsägarna; dessa var pliktiga att ombesörja och bekosta varje tillhörande uppgift som av ålder åvilat dem på grund av lokal sedvänja eller annan särskild orsak. Emellertid hade de faktiska förhållandena kommit att förete en annan bild genom att samhällena, liksom beträffande gatuhållningen i övrigt, kommit att övertaga en betydande andel av renhållningen. Förhållandena präglades av stor ovisshet i fråga om vilka skyldigheter som åvilade den enskilde fastighetsägaren och samhället.

Huvudprincipen i 1956 års lagstiftning är som framgår av det föregående, att ansvaret för gatuhållningen skall åvila kommunen. *Departementschefen* framhöll i *propositionen* (1956:143 s. 261) att en sådan ordning bäst stod i överensstämmelse med den rent faktiska utvecklingen och att det icke med fog kunde hävdas annat än att renhållning av gata och allmän plats var en sak som skedde för att tillgodose trafiken och samfärdseln över huvud, d. v. s. i hela samhällets intresse; en god renhållning fick betraktas som ett gemensamt intresse för alla kommunens invånare. En annan sak var att det redan av olika skäl kunde vara rimligt att fastighetsägaren ålades att i viss mån medverka vid renhållningsskyldighetens fullgörande.

Till stöd för att renhållning i princip borde åvila samhället åberopades även rent praktiska synpunkter. Sålunda framhölls i förarbetena, att åtskilliga göromål otvivelaktigt utfördes bäst och mest rationellt genom samhällets försorg. En centralisering kunde vara ägnad att medföra ett förbilligande och även förbättringar genom större sakkunskap hos personalen och användande av moderna metoder och framstod därför — åtminstone i viss utsträckning — såsom önskvärd. En sådan centralisering kunde emellertid knappast tänkas bli genomförd på annat sätt än genom en kommunalisering. Vidare framhölls, att renhållningen — för att tillgodose nutidens anspråk — i betydande utsträckning krävde tillgång till maskinell utrustning såsom snöplogar, sopmaskiner, traktorer och annat samt att endast kommunen — icke den enskilde fastighetsägaren — kunde tänkas tillhandahålla sådan utrustning. Därjämte åberopades att kommunerna i regel disponerade särskild personal, som kunde användas för detta arbete. Samtidigt framhölls emellertid, att arbetet ibland vore av sådan natur, att det bäst utfördes för hand. Detta gällde på vissa orter särskilt arbetet med renhållning av gångbanor. Vidare kunde det med hänsyn till ojämn belastning — t. ex. vid kraftiga snöfall — synas lämpligt att på vissa håll fastighetsägarna var skyldiga att hjälpa till med renhållning, då kommunerna i annat fall skulle behöva ha alltför stor personal i beredskap.

Beträffande det primära ansvaret för renhållningen underströk *första lagutskottet* i sitt av riksdagen godkända utlåtande (1956: 37 s. 74) att vid lagstiftning på förevarande område annat icke kunde ifrågakomma än att som grundläggande princip antaga, att renhållningsskyldigheten överfördes å samhällena. Därvid åberopade utskottet främst att syftet att befrämja en fortsatt rationalisering av renhållningen förutsatte att maskiner kom till användning och att för anskaffande och drift av erforderlig maskinpark erfordrades en sådan centralisering av renhållningen som endast kunde åstadkommas genom kommunalisering av densamma.

Beträffande stads rätt att enligt 2 § överflytta ansvaret för gaturenhållningen på fastighetsägare anförde *departementschefen* (s. 263 f.) bl. a. följande.

Jag är benägen att ansluta mig till utredningens uppfattning, att möjlighet alltjämt bör finnas att i viss utsträckning ålägga fastighetsägaren ansvaret för renhållning. Förmodligen kommer utvecklingen så småningom att gå därhän, att samhället övertar hela ansvaret för renhållningen men då man nu för första gången skall lagfästa principerna för renhållningens fullgörande bör man gå fram med en viss försiktighet. Och att låta fastighetsägaren till viss del svara för renhållningen står i överensstämmelse med de principer som tillämpats när det gäller andra former av gatuhållningen. Att, såsom utredningen tänkt sig, stadga att fastighetsägaren må åläggas att svara för renhållning av gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten, synes mig under nuvarande för-

2—0102710 *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 9 saml. 1 avd. Nr 30*

hållanden innebära en rimlig och skälig avvägning. Bland remissinstanserna finns förespråkare för att man skall gå längre och lägga även denna del av renhållningsskyldigheten på samhället. Andra remissinstanser åter anser att man bör ha än större möjligheter att överflytta ansvaret å den enskilde fastighetsägaren, särskilt gäller detta skyldigheten att renhålla rännsten. Jag vill dock förorda, att man i denna del godtar utredningens förslag.

I riksdagen väcktes i denna del motioner (I: 553 och II: 730 samt I: 554 och II: 733), i vilka föreslogs, att möjligheten att ålägga fastighetsägarna att svara för gångbanerenhållningen helt skulle utgå. Därvid åberopades bl. a., att även gångbanerenhållningen skedde i hela samhällets intresse och att den därför borde bekostas av samhället i dess helhet. Ur praktiska synpunkter fann motionärerna vidare angeläget, att den rationellare maskindriften kunde komma till användning även för gångbanornas del, vilket förutsatte kommunalisering även av denna renhållningsuppgift.

Första lagutskottet avstyrkte i sitt ovannämnda utlåtande motionerna och anförde därvid bl. a. följande:

Det må visserligen vara riktigt, att även gångbanerenhållningen väsentligen sker i allmänhetens intresse och att det därför kan synas rimligt att allmänheten också betalar härför genom att kostnaden överföres å samhällena. Uppenbart är emellertid, att rättvisesynpunkter ej kan åberopas till stöd för att fastighetsägarna bör avlyftas dem åvilande renhållningsuppgifter. Den börda som genom renhållningsskyldigheten åvilar fastigheterna måste nämligen anses ha inverkat vid prissbildningen å dessa, så att en fastighetsägares gaturenhållning kan sägas vara ersatt genom att han en gång betalat ett lägre pris för sin fastighet. Varje steg i riktning mot en ökad kommunalisering av renhållningen är därför ägnat att ekonomiskt gynna fastighetsägarna även genom att fastighetspriserna påverkas därav.

Vad åter angår de praktiska skäl motionärerna åberopar till stöd för sin ståndpunkt lär förhållandena vara växlande. Gångbanorna torde nämligen på olika platser vara olika väl lämpade för maskinrenhållning. Allmänt kan dock sägas, att såväl behovet som möjligheterna att använda maskiner blir betydligt mindre beträffande gångbanorna än beträffande körbanorna. Vidare bör framhållas det värdefulla i att kunna påkalla fastighetsägarnas biträde t. ex. efter ett snöfall. Av fastighetsägarna använd arbetskraft kan då i många fall ingripa omedelbart och därför både snabbt och lätt röja undan snön, medan kommunal arbetskraft först efter betydligt längre tid når ut över hela samhället, till följd varav röjningen av den efter hand alltmer tilltrampade snön även försvåras. Av vad sålunda anförts torde framgå, att starka skäl talar för att följa det förslag som framlagts i propositionen. Härigenom skapas nämligen möjligheter för varje samhälle för sig att låta frågan om skyldighet att renhålla gångbana avgöras av vad de speciella lokala förhållandena gör lämpligt.

Härtill kommer även en annan omständighet. Överföres gaturenhållningen å samhällena, kommer dessa att belastas med nya, i många fall högst betungande uppgifter. Det är rimligt att vid genomförande av en sådan omvälvande princip gå fram med varsamhet och icke göra övergången till ett nytt system alltför oförmedlad. Den nu diskuterade regeln kan då fullgöra den viktiga uppgiften att ge lagstiftningen en viss elasticitet, genom

att den ger samhällena möjlighet att själva i någon mån avgöra, hur mycket de orkar påtaga sig av renhållningsuppgifterna. Därutöver må även framhållas, att de föreslagna möjligheterna för stad att ålägga fastighetsägare viss del av renhållningen synes på nu ifrågavarande område utgöra en naturlig motsvarighet till möjligheterna enligt byggnadslagstiftningen att ålägga fastighetsägarna bidragsskyldighet för gatukostnad.

Reservanter inom utskottet yrkade att bestämmelserna om att fastighetsägaren skulle kunna åläggas att svara för gångbanerenhållningen skulle utgå. Riksdagen biföll emellertid utskottets hemställan.

Motionerna

I motionerna framhålls, efter vissa uttalanden om gällande bestämmelser och lagstiftningens förarbeten, att renhållningen numera sker alltmer maskinellt och att det måste vara rationellt och i alla avseenden praktiskt att renhållningsbestyren inte uppdelas på olika subjekt. Genom den rationalisering av fastighetsskötseln som ägt rum har det blivit allt svårare för fastighetsägaren att tillräckligt snabbt genomföra behövlig renhållning, framför allt under vinterhalvåret. Ett flertal skäl talar sålunda enligt motionärerna för att de enskilda fastighetsägarna nu definitivt befrias från skyldigheten att utföra gångbanerenhållning.

Avslutningsvis uttalar motionärerna att det också har kunnat konstateras att, i de samhällen där kommunen ombesörjer renhållningen av gångbanorna, detta inte har medfört några komplikationer utan i stället inneburit en effektivisering av renhållningen, vilket är ett allmänt samhällsintresse.

Remissyttranden

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från *byggnadsstyrelsen* och *statens vägverk*. Därjämte har *Svenska kommunförbundet*, *Sveriges fastighetsägareförbund* och *Sveriges villaägareförbund* beretts tillfälle avge yttranden.

Fastighetsägare- och villaägareförbunden tillstyrker motionerna. Vägverket uttalar sig i tillstyrkande riktning. Kommunförbundet avstyrker genom sin styrelse bifall till motionerna. En minoritet inom styrelsen tillstyrker dock motionerna. Byggnadsstyrelsen avstår från att ta ställning till frågan om huruvida motionerna bör bifallas eller avslås.

Vägverket konstaterar efter att ha redogjort för gällande bestämmelser att, därest 2 § i lagen om skyldighet att renhålla gata m. m. skulle upphöra att gälla, detta icke kommer att påverka kronans väghållningsskyldighet eller statsbidragsgivningen till städer och samhällen som är väghållare.

Härutöver framhålles att, med hänsyn till de maskinella resurser som numera står till förfogande, det ur såväl driftteknisk som driftekonomisk

synpunkt som regel bör vara rationellt att kommunerna även ombesörjer renhållning av gångbanor.

Byggnadsstyrelsen framhåller att det för styrelsen i egenskap av förvaltare av ett omfattande fastighetsbestånd givetvis skulle vara till fördel om kommunerna kunde åläggas ombesörja renhållning av gångbana. Frågan huruvida det är skäligen att genom ändring i gaturenållningslagen generell befria fastighetsägare från ansvaret för renhållning av gångbana undandrar sig emellertid styrelsens bedömning.

Kommunförbundet (majoriteten inom styrelsen) uttalar att såvitt förbundet kunnat finna har den nu gällande ordningen i stort sett fungerat väl. Mot motionärernas påstående att det med nuvarande maskinella renhållning måste vara rationellt och i alla avseenden praktiskt att renhållningsbestyren inte uppdelas på olika subjekt åberopas att det just med hänsyn till mekaniseringen av gaturenållningen och framför allt snöröjningen ofta kan finnas vägande skål att från samhällets ansvar utesluta gångbanerenhållningen.

I anslutning härtill tillågger förbundet att vissa praktiska erfarenheter av de problem som sammanhånger med snöröjningen snarast talar för en viss utvidgning av fastighetsågaransvaret till att bl. a. omfatta erforderliga genombrott av upplagade snövallar. Förbundet beklagar att en framställning i detta syfte som de båda dåvarande kommunförbunden, Stadsförbundet och Kommunförbundet, avlåt till Konungen 3.10.1962 icke ledde till någöt resultat.

Enligt förbundets mening finns det icke nu någon anledning att genom åndring av gaturenållningslagen generell befria fastighetsågarerna från ansvaret för gångbanerenhållningen. I den mån man lokalt anser det motiverat att ur tekniska, ekonomiska eller organisatoriska synpunkter göra den av motionärerna åsyftade åndrade ansvarsfördelningen kan detta ske helt inom ramen för gaturenållningslagens nuvarande bestämmelser.

Slutligen anföres på följande skål att den reella innebörden av motionärernas förslag synes oklar. I motionerna hemstålles att riksdagen måtte besluta att 2 § i gaturenållningslagen skall upphöra att gälla. Denna bestämmelse innebär emellertid endast ett medgivande för vederbörande samhälle att ålägga fastighetsågare vissa skyldigheter. Vad motionärerna synes avse torde vara att man därmed skulle upphåva redan fattade kommunala beslut om fastighetsågares renhållningsskyldighet.

Reservanterna inom styrelsen framhåller att åven gångbanerenhållningen sker i hela samhällets intresse och därför inte bör belasta enbart en viss kategori människor. Enligt reservanterna föreligger det också svårigheter för fastighetsågare att med tillräcklig snabbhet och effektivitet utföra erforderlig renhållning. En centralisering genom att överföra hela ren-

hållningsskyldigheten på kommunen skulle råda bot på denna brist samt vara ägnad att medföra förbilligande. Genom en kommunalisering skulle vidare den redan anskaffade eller förhyrda maskinparken komma till bättre utnyttjande. Övervägande skäl talar således enligt reservanternas för att fastighetsägarna i enlighet med motionärernas förslag befrias från gångbanerenshållningen.

Fastighetsägareförbundet instämmer helt i vad som anförs och yrkas i motionerna samt hänvisar i övrigt till en framställning från förbundet den 7 november 1969 till inrikesdepartementet, vari hemställdes att 2 § i frågavarande lag skulle upphöra att gälla.

I nämnda framställning anförs bl. a. att det visat sig att de svårigheter, som enligt städernas mening skulle uppkomma sedan ansvaret för renhållningen lagts på kommunerna, antingen uteblivit eller lätt kunnat bemästras. Med hänsyn härtill och till den faktiska utvecklingen som ägt rum inom detta område synes det förbundet följdriktigt att nu fortsätta på den inslagna vägen och överföra även gångbanerenshållningen på kommunerna. I sammanhanget erinras om att i ett antal städer, bl. a. i Stockholm, kommunen redan i dag tillfredsställande sköter all renhållning.

Härutöver innehåller framställningen bl. a. följande.

Samma synpunkter som låg till grund för kommunens övertagande av gaturenshållningen gör sig självfallet gällande även beträffande gångbanerenshållningen. Det mest ändamålsenliga är givetvis också att renhållningsbestyren ej uppdelas på olika subjekt. En centralisering måste vara ägnad att medföra förbilligande och förbättringar samt kan av praktiska skäl endast ske med kommunen som huvudman. Rationaliseringen inom fastighetsskötseln har vidare medfört att heltidsanställd arbetskraft endast användes inom större fastigheter. I de övriga fall där inte redan fastighetsskötseln helt automatiserats utföres den som extraarbete av personer med huvudsaklig sysselsättning inom andra arbetsområden. De är därför många gånger svårt för fastighetsägaren att med erforderlig snabbhet få till stånd renhållningsåtgärder.

Här må tilläggas att framställningen alltjämt är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Villaägareförbundet framhåller att det redan av den anledningen, att gator och vägar är allmän egendom, synes ostridigt från rättvisesynpunkt, att renhållningsskyldigheten bör åvila kommunerna och kostnaderna därför bestridas av allmänna medel. Framför allt inom stadsplanlagda områden, där gator och vägar med tillhörande trottoarer i hög grad tillkommit för att betjäna genomgående trafik, framstår det som obilligt, att enskilda fastighetsägare skall kunna åläggas renhållningsskyldighet när det gäller gångbanor eller motsvarande. Denna skyldighet är dessutom förenad med ett ansvar gent emot »tredje man» i händelse av olycksfall eller liknande, som kan medföra ekonomiska ålägganden av betydande räckvidd.

Då det gäller den grupp av fastighetsägare, som förbundet företräder, nämligen villaägare (motsvarande), föreligger, säger förbundet, praktiska hinder att speciellt vintertid fullgöra här avsedd renhållningsskyldighet. Flertalet villaägare har en anställning, som kräver hundraprocentig insats under dagtid. Många är på grund av sin anställning ålagda att företaga tjänsteresor. Andra villaägare, vilka är pensionärer eller ensamstående kvinnor, saknar ofta fysiska förutsättningar för att fullgöra här avsedd renhållning. Den ifrågavarande skyldigheten leder till den orimliga konsekvensen, att en villaägare under vinterhalvåret inte skulle ha möjlighet att sköta sin ordinarie tjänst eller anställning, ej heller ha möjlighet att lämna hemmet eller hemorten vare sig på grund av tjänsteuppdrag eller för eventuell rekreation eller på grund av sjukdom. Konsekvenserna ter sig enligt förbundets uppfattning helt orimliga.

Förbundet framhåller vidare att den enskilde, i den mån han skulle ha möjlighet att leja bort uppdraget, skulle drabbas av en kostnad för det allmänna, som måste framstå som obillig.

Med hänsyn till att kommunerna numera har sådana maskinella hjälpmedel till sitt förfogande, som ingen enskild fastighetsägare har möjlighet att hålla sig med, måste det enligt förbundet även från rationella synpunkter vara opraktiskt att övervältra ansvaret för renhållningen på enskilda medborgare. Som helt otillfredsställande anförs slutligen det förhållandet, att lagstiftningen medger olika tillämpning inom olika kommuner, vilket av de enskilda medborgarna måste uppfattas som en uppenbar orättvisa.

Ny renhållningslagstiftning

På grundval av betänkandet »Ett renare samhälle» (SOU 1969: 8), som 1969 avgavs av kommittén för ett renare samhälle, och remissyttrandena däröver utarbetas för närvarande en ny renhållningslagstiftning i Kungl. Maj:ts kansli. En lagrådsremiss i ämnet beräknas föreligga i juni 1970 och proposition avses kunna föreläggas 1970 års höstriktdag.

Utskottet

Enligt lagen om skyldighet att renhålla gata m. m. åvilar i stad inom område, för vilket stadsplan har fastställts, ansvaret för renhållning av gata, torg, park och annan sådan allmän plats samt allmän väg staden. Detsamma gäller beträffande snöröjning jämte undanskaffande av snö och is ävensom sandning eller annan åtgärd till motverkande av halka, i den mån ej åtgärden ankommer på kronan som väghållare. Motsvarande regler skall tillämpas för köping och annat samhälle, där bestämmelserna för stad enligt byggnadslagen är tillämpliga. Enligt 2 § kan undantag göras från denna princip om kommunens ansvar för renhållningen. Undantaget

gäller gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten. Beträffande sådan mark — inom stadsplanlagt område — kan fastighetsägarna av stadsfullmäktige eller motsvarande organ åläggas att i stället fullgöra renhållningsskyldigheten. Denna möjlighet har också utnyttjats av det helt övervägande antalet städer och andra samhällen, där gaturenhållningslagens bestämmelser är tillämpliga.

I motionerna framhålls att det måste vara rationellt och praktiskt att renhållningsbestyren, som numera i allt större utsträckning ombesörjs maskinellt, inte uppdelas på olika subjekt. Det har enligt motionärerna också blivit svårare för fastighetsägarna att tillräckligt snabbt genomföra behövlig renhållning, framför allt vintertid. Dessa bör därför definitivt befrias från skyldigheten att utföra gångbanerenhållning. I enlighet härmed yrkas att riksdagen skall besluta att 2 § i gaturenhållningslagen skall upphöra att gälla.

Vid bedömningen av motionsyrkandet är att beakta att renhållningen av gata och annan allmän plats numera i övervägande grad sker för att tillgodose trafikens och den allmänna samfärdselns krav eller således i hela samhällets intresse. Hänsyn bör också tagas till att renhållningen, för att tillgodose nutida anspråk, i betydande utsträckning kräver maskinell utrustning, som den enskilde fastighetsägaren mera sällan kan tillhandahålla samt att en centralisering av arbetet ibland kan vara till fördel. I linje härmed har vägverket i yttrande till utskottet framhållit att det från såväl driftteknisk som driftekonomisk synpunkt som regel bör vara rationellt att kommunerna ombesörjer all renhållning. Härmed är emellertid inte sagt att allt renhållningsarbete bäst utförs genom samhällets försorg. Kommunförbundet har i sitt remissyttrande framhållit att arbetet i viss utsträckning är av den karaktären att det bäst utförs manuellt. En annan omständighet som kan tala för att fastighetsägarna i viss utsträckning bör hjälpa till med renhållningen är ojämnheten i arbetenas omfattning och svårigheterna att hålla en renhållningsberedskap med sådan kapacitet att, t. ex. vid hastigt påkommande snöfall, trafikanternas trygghet och bekvämlighet kan säkras inom rimlig tid. Också utvecklingen mot storkommuner med vittförgrenade nät av gator och gångbanor bör beaktas.

Den nuvarande ansvarsfördelningen enligt gaturenhållningslagen, som ger kommunerna möjlighet att i viss omfattning lägga renhållningsskyldigheten på fastighetsägarna, möjliggör att hänsyn kan tagas till skilda lokala förhållanden och andra särskilda omständigheter. Som framhålls av Kommunförbundet synes också den gällande ordningen i stort sett ha fungerat väl. Enligt utskottets mening föreligger därför icke skäl för riksdagen att i enlighet med motionärernas förslag nu upphäva den bestämmelse, som möjliggör för kommunerna att ålägga fastighetsägarna ansvaret för gångbanerenhållningen. Härför kan också anföras att städerna genom kommundansammanläggningarna under de närmaste åren i många fall tillförs

stora landsbygdsområden och mindre tätorter. Från kommunaldemokratisk synpunkt torde därför tiden inte vara väl vald för ett ingripande från statsmakternas sida för att reglera de berörda angelägenheterna i enlighet med motionärernas önskemål, särskilt som Kommunförbundet ställer sig avvisande i frågan.

Även om motionerna således icke bör vinna riksdagens bifall finns enligt utskottet anledning framhålla följande.

Vid gatuhållningslagens tillkomst övervägdes ingående att lägga hela ansvaret för renhållningen, alltså också beträffande gångbanorna, på samhället. Mot förslag härom anfördes från riksdagens sida att det var rimligt att vid genomförandet av en så omvälvande princip som den ifrågasvarande gå fram med varsamhet och icke göra övergången till ett nytt system alltför oförmedlad. Föredragande departementschefen framhöll också att utvecklingen förmodligen så småningom skulle gå därhän att samhället övertog hela ansvaret för renhållningen. Under de snart femton år som förflutit sedan dessa uttalanden gjordes har emellertid någon påtaglig utveckling i denna riktning icke ägt rum; det helt övervägande antalet städer och andra samhällen där gatuhållningslagens bestämmelser är tillämpliga har bibehållit det tidigare av ålder gällande systemet, enligt vilket fastighetsägarna i princip ombesörjde även gångbanerenshållningen. Vad som år 1956 förutsattes bli ett undantag har således i stället blivit regel. Under nämnda tidsperiod har på andra närliggande områden kommunernas ansvar fortlöpande utvidgats. Utvecklingen har också gått mot allt större kommunala enheter med kraftigt ökade resurser.

Såväl de tankegångar, som låg till grund för 1956 års lagstiftning, som den utveckling som därefter ägt rum, bl. a. på det tekniska området, där för olika ändamål differentierade redskap framkommit, kunde givetvis ge anledning till att frågan om renhållningsskyldigheten beträffande gatorna togs upp till förnyat övervägande. Därvid borde i så fall främst beaktas, vilken organisation som från rationella och ekonomiska synpunkter kunde väntas fungera mest effektivt och bäst tillgodose trafikanternas och trafiksäkerhetens intresse. Frågan om det ekonomiska ansvaret kunde såsom skett i fråga om kostnaderna för bortskaffande av sopor och avfall i och för sig lösas med bortseende från organisationsformen. Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen har också en prövning av renhållningsansvaret från en vidare utgångspunkt aktualiserats i Kungl. Maj:ts kansli i samband med behandlingen av kommittébetänkandet »Ett renare samhälle». Vid denna prövning kommer enligt vad utskottet erfarit även den i Fastighetsägareförbundets remissyttrande omnämnda framställningen rörande gångbanerenshållningen att övervägas. Kungl. Maj:ts ställningstagande i frågan bör ej föregripas.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 841 och II: 984 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 april 1970

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson (fp), Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Schött (m)*, Svanström (cp), fru Lindström (s), herr Sörenson (fp) och fru Lilly Ohlsson (s);

från a n d r a kammaren: fru Löfqvist (s)*, herrar Martinsson (s)*, Dockered (cp)*, Wiklund i Stockholm (fp)*, Jönsson i Malmö (s), Hansson i Piteå (s), Oskarson (m)* och Polstam (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.